

Taiga

Västlig taiga

Western taiga

EU-kod: 9010

Länk: Gemensam text (namn och koder)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf#page=2

Beskrivning av naturtypen

Länk: Gemensam text (beskrivning av naturtypen)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/matur/naturgemensam.pdf#

Utdrag ur EU:s tolkningsmanual

Natural old forests as well as those young forest stages naturally developing after fire. Natural old forests represent climax or late succession stages with slight human impact or without any human impact. Present natural old forests are only minor remnants of those originally occurring in Fennoscandia. With intensive forestry, which is carried out practically throughout this region, the main features of natural old forests disappear, i.e. the considerable amount of dead and rotten wood, the great variation in tree age and length and species composition, the trees from previous generations, the more stable microclimate. Old natural forests are habitats of many threatened species, especially bryophytes, lichens, fungi, and invertebrates (mostly beetles). Some of the present old natural forests have human impact, but in spite of that they maintain many characteristics of the natural forests.

Because of the important role of fire, burned forest areas, and their young succession stages, have been naturally common in the boreal region. Nowadays they are extremely rare because of efficient fire protection and forestry. Natural recently burned forest areas are very important habitats for many endangered species. Typical of natural burned areas is a great amount of dead burned wood and a varying density of living trees which greatly conditions the regeneration of the forest.

The character of the forests vary with the different boreal zones (hemi-, southern, middle, northern) and different site types.

Subtypes

- natural old spruce forests
- natural old pine forests
- natural old mixed forests
- natural old deciduous forests
- recently burnt areas
- younger forests naturally developed after fire

Svensk tolkning av definitionen

Naturtypen förekommer i boreal-boreonemoral zon på torr-blöt och näringsfattig-näringsrik mark och innefattar i typfallet produktiv skogsmark. Enstaka områden finns i kontinental region. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30-100% och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg. Små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma. Naturtypen innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning.

Kvalitetskriterier: Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats

av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder, huvudsakligen brand/naturvårdsbränning, i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå om de utgör ett väsentligt värdehöjande komplement. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier.

Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning.

Näringskrävande örter finns endast undantagsvis.

Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

Undergrupper:

A. granskog

B. tallskog

C1. barrblandskog

C2. blandskog

D. triviallövskog

E. kalmark/glest beskogad mark med mycket död ved efter störning (ex. brandfält)

F. naturliga successionsstadier efter störning, (ex. barr-, löv- eller blandbrännor)

Kommentarer

Taigan kan betraktas som en serie skogstyper med sinsemellan olika sammansättning och naturvärden beroende på abiotiska faktorer såsom markfuktighet och lokalklimat. En betydande del av taigan har i ett naturtillstånd påverkats av storskaliga dynamiska krafter, främst i form av brand men även översvämningar, väderfenomen och påverkan genom insekts- och svampangrepp. Ibland kan en skogstyp övergå i en annan typ genom störning eller succession, t ex då lövbrännor etableras efter brand i barrskog, och lövbrännan så småningom övergår i bland- eller barrskog, eller då gran får ökad utbredning i tallmiljöer som inte brunnit på länge. Till taigan hör naturliga, gamla, boreala och hemiboreala skogar samt yngre successioner som utvecklas naturligt efter brand eller omfattande stormfällningar. Skogarna betecknas normalt som urskogsartad skog, naturskog eller skog med naturskogs-kvalitéer. Med naturliga, gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning och bete, men de har aldrig omfattats av kalavverkningar. Taigan hyser en rad hotade arter bland fåglar, mossor, lavar, svampar och evertebrater (främst skalbaggar). Många hotade arter är beroende av förekomst av död ved och gamla träd.

Till övervägande del omfattar taigan skogar belägna på surare och näringsfattig mark på moräner eller glacifluviala sediment, men även skogar på basisk och näringsrik mark kan ingå. Skogen kan vara såväl fuktig som torr eller bergbunden. Habitatet västlig taiga omfattar ur ekologisk synvinkel flera egna skogstyper, se ovan. De kan vidare definieras enligt följande:

- A. Granskog (≥ 70 % gran)
- B. tallskog (≥ 70 % tall)
- C1. barrblandskog (≥ 70 % gran+tall)
- C2. blandskog (≥ 30 % löv och ≥ 30 % barr)
- D. triviallövskog (≥ 70 % triviallöv).

Till taigan kan även vissa fjällnära barrdominerade naturskogar med en lägre kron-täckning än 30 % räknas.

Björk och asp utgör de vanligaste lövinslagen, och i norra delarna av landet är också sälg och rönn viktiga inslag. Inom utbredningsområdet finns regionala skillnader, främst i södra landet. Särskilt i sydöstra Götaland, men även på andra håll längs kusten, utgör smärre inslag av ek ett naturligt inslag, och kan uppträda som pionjärträd efter störning. Inom bokens utbredningsområde kan också inslag av bok förekomma.. På fuktig mark förekommer ofta al.

Vid praktisk hantering (inventering, skötselplanering) kan man avgränsa områden på minst 0,25 hektar, men indelning i skiften på minst 1 hektar eller större bör eftersträvas. Delar som avviker från definitionen men är mindre än 0,1 hektar bör normalt ingå, med hänsyn till komplexiteten i landskapet. Detta innebär att man i större områden med en mosaikliknande fördelning av naturtyper kan använda en mer generell avgränsning, till exempel i småskaliga skogsmyrmosaiker.

Naturskogar med typiska strukturer och funktioner samt ringa negativ mänsklig påverkan utgör naturtyp. Även skog med viss negativ mänsklig påverkan, men där viktiga strukturer och funktioner fortfarande finns, kan komma ifråga. Naturligt föryngrad skog med viss brukningspåverkan, som t ex brist på död ved eller äldre träd, bör betraktas som habitat vid tillståndsprövningar etc. Typiska exempel på sådana miljöer kan bland annat vara brandföryngrade, måttligt gamla skogar, där dimensionshuggningar lett till brister på död ved och äldre träd, men där det kvarstående trädsiktet i övrigt är naturligt etablerat, och fältsiktet motsvarar det i naturskog. Deras brist på vissa viktiga strukturer och funktioner innebär att de utgör mindre representativa varianter av naturtyperna, och de är normalt inte prioriterade för skydd utanför Natura 2000-områden, men i utpekade områden enligt habitatdirektivet ska de normalt behandlas som habitat vid tillståndsprövningar.

Gränsdragning mot andra naturtyper

- Samtliga skogar som ligger kustnära i ett aktivt eller fossilt dynlandskap förs till trädklädda sanddyner 2180.
- Skogar som ligger i ett flackt och kustnära landhöjningsområde förs till landhöjningsskog 9030.
- Grandominerade skogar på brunjord eller med ett fältskikt av högört- eller lågörtstyp förs till näringsrik granskog 9050.
- Skogar på eller i anslutning till rullstensåsar med ett örtrikt fältskikt förs till åsbarrskog 9060.
- Sumpskog på huvudsakligen översilad eller genomsilad, näringsrik mark, där ask och triviallöv utgör minst 50 % av grundytan förs till lövsumpskog 9080.
- Sumpskog som regelbundet översvämmas av närliggande vattendrag där ask/triviallöv (tillsammans eller var för sig) utgör minst 50 % av grundytan förs till svämlövsskog 91E0.
- Skogar på ett sammanhängande, minst 30 centimeter djupt torvtäcke förs till 2190, skogsbevuxen myr 91D0 eller trädklädda myrtyper i 7000-serien.
- Lövdominerade naturskogsartade skogar med ett högre ädellövinslag än 30 %, med de huvudsakliga naturvärdena knutna till ädellövträden, förs till 9020.
- Skogar som karakteriseras av sentida bete eller har naturvärden beroende av hävd förs till trädklädd betesmark 9070.

Viktiga strukturer och funktioner

- Skoglig kontinuitet. Kontinuerligt skogsbevuxen mark med inhemska trädslag. Beståndet har inte någon tydlig påverkan av avverkning.
- Naturlig dynamik. Skogen utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, som självföryngring och att trädindivider dör av naturliga orsaker.
- Naturliga störningar. Skogen utsätts för exempelvis brand, stormfällning, insektsangrepp, översvämningar. De enskilda bestånden kan därför uppvisa spår av naturlig störning eller sakna sådana.
- Ostörd hydrologi, särskilt i sumpskogsmiljöer, i angränsande myrmark (s.k. skogsmyrmosaiker) och längs vattendrag.
- Buffertzoner. Brandrefugiala miljöer, t.ex. fuktigare gransskogar, sumpskogar, raviner etc., kräver en buffertzona mot hyggen och brandfält.
- En naturlig näringsstatus.
- Förekomst av substrat. Mängden och typen av substrat måste i det enskilda beståndet sättas i relation till beståndets utvecklingsstadium och belägenhet. Exempel på substrat:
 - Död ved (ex. grenar, torrträd, lågor) i olika nedbrytningsstadier.
 - Gamla och grova träd.
 - I områden med brandhistorik är vissa typer av bränd ved en förutsätt-

ning för många arter av fr.a. vedlevande insekter.

- Representativa trädslag (speciellt gamla och/eller grova träd).

Typiska och karakteristiska arter

De typiska arternas förekomst utgör en bedömningsgrund för naturtypens bevarandestatus, och en generell förutsättning är att ingen påtaglig minskning ska ske av populationerna av de typiska arterna i naturtypen.

De karakteristiska arterna utgörs av ”vanliga” arter som utmärker naturtypen. Tabellen innehåller både vetenskapliga och svenska namn. K-art anger att arten är en karaktäristisk art och T-art innebär att den är en typisk art. I tabellen listas karakteristiska och typiska arter.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	K-art	T-art	Undertyp*	Region
Kärlväxter					
<i>Betula pendula</i>	vårtbjörk	K-art			
<i>Betula pubescens</i>	glasbjörk	K-art			
<i>Calluna vulgaris</i>	ljung	K-art			
<i>Calypso bulbosa</i>	norna		T-art	1, 5	A, B
<i>Chimaphila umbellata</i>	ryl		T-art	1, 5, 6	B
<i>Deschampsia flexuosa</i>	kruståtel	K-art			
<i>Diphasiastrum complanatum</i>	plattlummer		T-art	1	A, B, K
<i>Empetrum nigrum</i>	kråkbär	K-art			
<i>Equisetum sylvaticum</i>	skogsfräken	K-art			
<i>Geranium bohemicum</i>	svedjenäva		T-art	1, 3	B
<i>Goodyera repens</i>	knärot		T-art	5, 6	A, B, K
<i>Linnaea borealis</i>	linnea	K-art	T-art	1, 5	A, B, K
<i>Listera cordata</i>	spindelblomster		T-art	7	A, B, K
<i>Lycopodium clavatum</i>	mattlummer		T-art	1, 6	A, B, K
<i>Moneses uniflora</i>	ögonpyrola		T-art	2, 5, 6	A, B
<i>Maianthemum bifolium</i>	ekorbär	K-art			
<i>Monotropa hypopitys</i>	tallört		T-art	1, 5, 6	B, K
<i>Oxalis acetosella</i>	harsyra	K-art			
<i>Picea abies</i>	gran	K-art			
<i>Pinus sylvestris</i>	tall	K-art			
<i>Populus tremula</i>	asp	K-art			
<i>Pyrola chlorantha</i>	grönpyrola		T-art	5, 6	A, B
<i>Ranunculus lapponicus</i>	lappranunkel		T-art	7	A, B
<i>Trientalis europaea</i>	skogsstjärna	K-art			
<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbär	K-art			
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	lingon	K-art			
Mossor					
<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	vedtrappmossa		T-art	7	A, B, K

NATURVÅRDSVERKET 2011
VÄGLEDNING FÖR 9010 TAIGA

<i>Buxbaumia viridis</i>	grön sköldmossa	T-art	5, 6, 7	B, K	
<i>Dicranum flagellare</i>	flagellkvastmossa	T-art	1, 6, 7	B, K	
<i>Dicranum fragilifolium</i>	skör kvastmossa	T-art	7	A, B	
<i>Dicranum majus</i>	stor kvastmossa	K-art			
<i>Dicranum polysetum</i>	vågig kvastmossa	K-art			
<i>Geocalyx graveolens</i>	terpentinmossa	T-art	2, 7	A, B, K	
<i>Hylocomium splendens</i>	husmossa	K-art			
<i>Hylocomiastrum umbratum</i>	mörk husmossa	T-art	2, 5, 6, 7	B, K	
<i>Leucobryum glaucum</i>	blåmossa	T-art	1, 7	A, B	
<i>Neckera complanata</i>	platt fjädermossa	T-art	2, 4, 6	B	
<i>Neckera pennata</i>	aspfjädermossa	T-art	2, 4, 6	B	
<i>Odontoschisma denudatum</i>	kornknutmossa	T-art	7	A, B, K	
<i>Orthotrichum gymnostomum</i>	asphättemossa	T-art	2	B, K	
<i>Pleurozium schreberi</i>	väggmossa	K-art			
<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>	skogshakmossa	T-art	7	B, K	
<i>Sphagnum wulfianum</i>	bollvitmossa	T-art	7	A, B	
Lavar					
<i>Alectoria sarmentosa</i>	garnlav	K-art	T-art	1, 5	A, B
<i>Arthonia leucopellaea</i>	kattfotslav		T-art	5, 6, 7	B
<i>Bryoria fremontii</i>	talltagel		T-art	1	A, B
<i>Bryoria furcellata</i>	nästlav		T-art	1, 5	A, B
<i>Bryoria nadvornikiana</i>	violettblå tagellav		T-art	5	B
<i>Chaenotheca gracillima</i>	brunpudrad nållav		T-art	5	A, B
<i>Chaenothecopsis viridialba</i>	vitskaftad svartspik		T-art	5	A, B
<i>Cladonia arbuscula</i>	gulvit renlav	K-art			
<i>Cladonia parasitica</i>	dvärgbägarlav		T-art	1	A, B, K
<i>Cladonia rangiferina</i>	grå renlav	K-art			
<i>Cladonia stellaris</i>	fönsterlav	K-art			
<i>Collema curtisporum</i>	liten aspgelélav		T-art	2, 4, 6	A, B
<i>Collema furfuraceum</i>	stiftgelélav		T-art	2, 4, 6	A, B
<i>Collema nigrescens</i>	läderlappslav		T-art	2, 4, 6	A, B
<i>Collema subnigrescens</i>	aspgelélav		T-art	2, 4, 6	A, B
<i>Cyphelium inquinans</i>	sotlav		T-art	5	A, B
<i>Cyphelium karelicum</i>	liten sotlav		T-art	5	A, B
<i>Cyphelium tigillare</i>	ladlav		T-art	1	A, B
<i>Hypocenomyce anthracophila</i>	kolfjarnlav		T-art	1	A, B
<i>Hypogymnia austerodes</i>	mörk blåslav		T-art	1, 5	A, B
<i>Hypogymnia bitteri</i>	knottig blåslav		T-art	1, 5, 6, 7	A, B
<i>Hypogymnia vittata</i>	skuggblåslav		T-art	5, 6, 7	B
<i>Lecidea botryosa</i>	vedskivlav		T-art	1	A, B
<i>Leptogium saturninum</i>	skinnlav		T-art	2, 4, 6	A, B, K
<i>Lobaria pulmonaria</i>	lunglav	K-art	T-art	2, 4, 6, 7	A, B
<i>Lobaria scrobiculata</i>	skrovellav	K-art	T-art	2, 4, 6, 7	A, B

NATURVÅRDSVERKET 2011
VÄGLEDNING FÖR 9010 TAIGA

<i>Nephroma arcticum</i>	norrlandslav		T-art	1, 5	B
<i>Nephroma bellum</i>	stuplav		T-art	2, 4, 6	B
<i>Nephroma laevigatum</i>	västlig njurlav		T-art	2, 4, 6	B
<i>Nephroma parile</i>	bårdlav		T-art	2, 4, 6	B
<i>Nephroma resupinatum</i>	luddlav		T-art	2, 4, 6	B
<i>Peltigera collina</i>	grynig filltav		T-art	2, 4, 6	B
<i>Ramalina dilacerata</i>	späd brosklav		T-art	5, 7	A, B
<i>Ramalina sinensis</i>	småflikig brosklav		T-art	2, 4, 6	B
<i>Sclerophora coniophaea</i>	rödbrun blekspik		T-art	5, 6, 7	A, B
Svampar					
<i>Amylocystis lapponica</i>	lappticka	K-art	T-art	5, 6, 7	A, B
<i>Antrodia albobrunnea</i>	fläckporing		T-art	1	A, B
<i>Antrodia pulvinascens</i>	veckticka	K-art	T-art	2, 4, 6	A, B
<i>Asterodon ferruginosus</i>	stjärntagging		T-art	5	A, B
<i>Clavicornia pyxidata</i>	kandelabersvamp	K-art	T-art	2, 4, 6	A, B
<i>Climacocystis borealis</i>	trädticka		T-art	5, 7	A, B
<i>Cystostereum murrarii</i>	doftskinn		T-art	5	A, B
<i>Daldinia loculata</i>	brandskiktdyna		T-art	3	B, K
<i>Fomitopsis rosea</i>	rosenticka	K-art	T-art	5	A, B
<i>Haploporus odorus</i>	doftticka	K-art	T-art	2, 4, 6	A, B
<i>Hericium coralloides</i>	koralltaggsvamp		T-art	2, 4, 6	A, B
<i>Hydnellum aurantiacum</i>	orange taggsvamp		T-art	1, 5, 6	A, B, K
<i>Hydnellum caeruleum</i>	blå taggsvamp		T-art	1, 5, 6	A, B, K
<i>Hydnellum ferrugineum</i>	dropptaggsvamp		T-art	1, 6	A, B, K
<i>Inonotus leporinus</i>	harticka		T-art	5, 7	A, B
<i>Inonotus rheades</i>	rävticka		T-art	2, 4, 6	A, B
<i>Leptoporus mollis</i>	kötticka		T-art	5	A, B
<i>Oligoporus guttulatus</i>	gropticka		T-art	5, 7	B, K
<i>Oxyporus corticola</i>	barkticka		T-art	2, 4, 6	A, B
<i>Phellinus chrysoloma</i>	granticka	K-art			
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	ullticka	K-art	T-art	5, 7	A, B
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	gränsticka		T-art	1, 5, 7	A, B
<i>Phellinus pini</i>	tallticka		T-art	1	A, B
<i>Phellinus populicola</i>	stor aspticka	K-art	T-art	2, 4, 6	A, B
<i>Phellinus viticola</i>	vedticka		T-art	5, 6, 7	B
<i>Phlebia centrifuga</i>	rynkskinn	K-art	T-art	5, 7	A, B
<i>Pseudographis pinicola</i>	gammelgranskål		T-art	5, 7	A, B
<i>Sarcodon squamosus</i>	motaggsvamp		T-art	1	A, B
<i>Skeletocutis lenis</i>	gräddporing		T-art	1	A, B
<i>Skeletocutis odora</i>	ostticka		T-art	5, 7	A, B
<i>Trichaptum laricinum</i>	violmussling		T-art	1, 5, 7	A, B
<i>Tricholoma apium</i>	lakritsmusseron		T-art	1	A, B
<i>Tricholoma matsutake</i>	goliatmusseron		T-art	1	A, B

Däggdjur					
Myopus schisticolor	skogslämme		K-art		
Fåglar					
Aegithalos caudatus	stjärtmes		T-art	2, 4, 6	B
Aegolius funereus	pärluggla		T-art	1, 2, 6	B
Bonasa bonasia	järpe		T-art	2, 6, 7	A, B
Caprimulgus europaeus	nattskärva		T-art	1	B
Dendrocopos minor	mindre hackspett		K-art T-art	2, 4, 6	A, B
Dryocopus martius	spillkråka		T-art	1, 6	A, B
Nucifraga caryocatactes	nötkråka		T-art	5	B
Parus cinctus	lappmes		T-art	6	A, B
Parus cristatus	tofsmes		T-art	1	B
Perisoreus infaustus	lavskrika		K-art T-art	1	A, B
Picoides tridactylus	tretåig hackspett		K-art T-art	5, 6	A, B
Picus canus	gråspett		T-art	2, 4, 6	B
Pinicola enucleator	tallbit		T-art	6	A, B
Tetrao urogallus	tjäder		T-art	1, 6, 7	A, B
Skalbaggar					
Buprestis octoguttata	åttafläckig praktbagge		T-art	1	B
Callidium coriaceum	bronsbjörn		T-art	5, 7	B
Dicerca moesta	barrpraktbagge		T-art	1	B
Melanophila acuminata	sotsvart praktbagge		T-art	3	B
Microbregma emarginata	granbarkgnagare		T-art	5	B
Necydalis major	stebelbock		T-art	2	B
Nothorhina punctata	reliktböck		T-art	1	B
Tragosoma deparium	raggböck		T-art	1	B

* Undertyp

1. Naturlig gammal tallskog
2. Naturlig gammal trivallövskog
3. Nyligen brända områden, brandfält
4. Yngre successionsstadier som utvecklats efter brand, t ex lövbrännor
5. Naturlig gammal granskog
6. Naturlig gammal blandskog
7. Naturlig gammal sumpbarrskog

Klassificering enligt andra klassificeringssystem

Klassificeringssystem	Naturtypens motsvarighet
VIN:	2.1.1 Tallskog (undantaget 2.1.1.4b och 2.1.1.5 som förs till 9060) 2.1.2 Granskog (undantaget 2.1.2.4 till 2.1.2.6 som förs till 9050) 2.2.1.5 till 2.2.1.8 Björk- och aspskog 2.3.1.1 till 2.3.1.4 Blandskogar

EUNIS:	G3.A Picea taiga woodland G3.B Pinus taiga woodland G3.D5 Boreal Picea swamp woods G4.2 Mixed taiga woodland with Betula
--------	---

Utbredning och förekomst

Länk: Gemensam text (utbredning och förekomst)

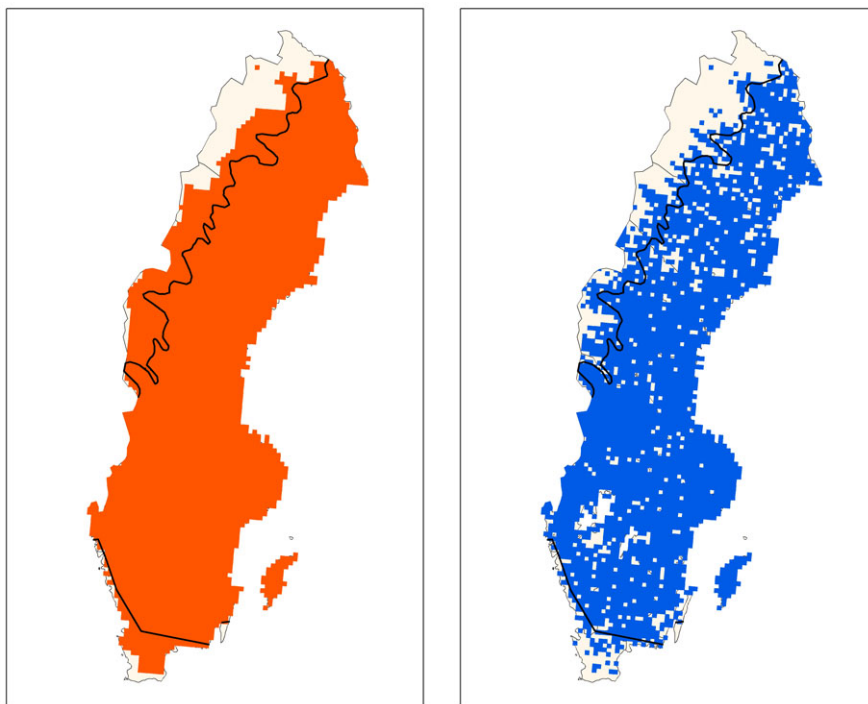
http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/natur/naturgemensam.pdf#

Rapporterad nationell bevarandestatus år 2007

Rapporterat 2007	Reg. A	Reg. B	Reg. K	Totalt
Natura 2000-områden				
Utpökade för naturtypen (st)	81	1385	5	1537
Utbredning				
Aktuellt värde (km ²)	53 000	365 000	12 000	430 000
Referensvärde (km ²)	53 000	365 000	12 000	430 000
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Gynnsam	Gynnsam	
Bedömning trend	Stabil	Stabil	Stabil	
Förekomstareal				
Aktuellt värde (km ²)	4 970	13 920	85	18 975
Referensvärde (km ²)	6 000	35 000	85	18 975
Bedömning aktuell status	Dålig	Dålig	Otillräcklig	
Bedömning trend	Försämring	Försämring	Försämring	
Kvalitet				
Bedömning aktuell status	Otillräcklig	Dålig	Dålig	
Bedömning trend	Stabil	Försämring	Försämring	
Framtidsutsikt				
Bedömning aktuell status	Otillräcklig	Dålig	Dålig	
Bedömning trend	Stabil	Försämring	Försämring	
Samlad bedömning				
Bedömning aktuell status	Dålig	Dålig	Dålig	
Bedömning trend	Försämring	Försämring	Försämring	

Kommentarer till rapporterade uppgifter

Skäl till att naturtypen inte bedöms ha gynnsam bevarandestatus är att skogsbruksåtgärder såsom slutavverkning, röjning och gallring fortsätter. Inslag av främmande trädslag kan vara ett problem. Stora klövviltstammar kan påverka sammansättningen av trädslag på ett negativt sätt, fr a genom att asp, rönn och sälg men även tall betas ned. Den aktuella förekomstarealen ligger betydligt lägre än referensvärdet, vilket visar på att naturtypen har otillräcklig förekomst idag, dessutom minskar den i omfattning. Problematiken förväntas fortsätta och eventuellt förstärkas med ökad skogsgödsling och dikningsverksamhet. Dessutom kommer sannolikt det höga kvävedofallet i södra delen av landet att bestå. Ett undantag utgörs av brandfält som ökat något och sannolikt kan komma att öka inom en nära framtid.

Figur 1. Svenskt utbredningsområde (till vänster) och förekomstareal (till höger).

Förekomstkartan visar vilka ETRS-rutor som innehåller någon areal 9010. Efter-
som varje kartruta som innehåller någon förekomst av naturtypen innebär en
”fylld” ruta, även om naturtypen endast förekommer i mycket liten omfattning
inom kartrutan, blir det område som markeras som förekomstområde på kartan
betydligt mer täckande än den faktiska förekomsten av naturtypen – särskilt i regi-
oner där naturtypen förekommer spritt, men med små arealer.

Förutsättningar för bevarande

Länk: Gemensam text (förutsättningar för bevarande)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/natur/naturgemensam.pdf#o

Vilka de viktigaste förvaltningsinriktningarna är för bevarandet av naturvärden i skogar och andra trädklädda marker behandlas i Naturvårdsverkets 2:a remissversion av Strategi för förvaltning av skogar och andra trädklädda marker i skyddade områden. I strategin ges högst prioritet för att upprätthålla och återintroducera de processer som är grundläggande för naturtypernas ekologiska funktionalitet. Detta bedöms ge långsiktigt positiva effekter på naturtypernas och de till dem knutna arternas bevarandestatus. Det bedöms också ge positiva effekter på kort sikt. I strategin ges närmare förklaringar och bakgrundsresonemang om de olika processerna. Strategin behandlar förvaltning av skyddade områden, men resonemangen som förs är lika tillämpliga för den skötsel/förvaltning som behövs för bevarandet av värdekärnor i skogsmark utanför formellt skyddade områden. Utifrån dessa utgångspunkter bedöms de viktigaste förutsättningarna för att bibehålla och skapa grundläggande ekologisk funktionalitet för skogliga naturtyper och för bevarande av arter kopplade till dem vara:

- fri utveckling
- upprätthållande och återintroduktion av brand som naturlig störning (i boreal och boreonemoral region)
- upprätthållande och återställande av naturlig hydrologi
- upprätthållande och återintroduktion av hävd, framför allt i ängs- och hagmarker i nemoral och boreonemoral region

I tabellen nedan anges huvudprocesser enligt ovanstående och punkternas storlek anger, mycket ungefärligt, hur betydelsefull respektive process är för naturtypen, och därmed också betydelsen av en förvaltningsinriktning kopplad till den. Den efterföljande texten ger fördjupad information. Avsnittet ”Grundläggande åtgärder” kopplar till de fyra huvudprocesserna, medan avsnittet ”Kompletterande åtgärder” beskriver sådana åtgärder som inte kan klassas som huvudprocesser, men som ändå kan ha betydelse för naturtypens naturvärden.

Process	Betydelse
Intern dynamik/fri utveckling	●
Brand och bränning	●
Naturlig hydrologi	•
Hävd (bete/slätter/hamling)	•

Förvaltning/skötsel

Grundläggande åtgärder

En bedömning av objektets naturvärden är nödvändig vid överväganden om förvaltning. Man måste även bedöma områdets betydelse på landskapsnivå. Varje objekt bör skyddas och skötas utifrån sina olika krav och förutsättningar, och efter vilken naturlig störningsregim som varit tongivande. God kännedom om naturvärden och regelverk utgör grunden för val av förvaltningsinriktning.

För att bibehålla och utveckla naturvärden genom naturlig dynamik, enligt ovan angivna förutsättning för gynnsam bevarandestatus, är fri utveckling inklusive naturliga störningar den viktigaste förvaltningsinriktningen. Avsaknad av naturliga bränder gör att naturvårdsbränning är en viktig skötselmetod i skogar med brandpräglade/beroende naturvärden. Naturvårdsbränning är ofta lämplig i objekt som ligger i trakter med naturlig brandhistorik och där arter knutna till brandregimer förekommer. Även områden med lövskogar kan i vissa fall kräva en skötsel för att bibehålla de därtill knutna naturvärdena. Återställande av störd hydrologi genom igenläggning av diken m.m. eller återskapande av naturliga översvämningar är positivt. I miljöer med värden präglade av skogsbete kan ett extensivt bete vara gynnsamt, men skogar med tydliga betesberoende naturvärden bör klassas som 9070. Skötseln bör ta hänsyn till de typiska arterna i respektive region, trakt, objekt och delobjekt.

Västlig taiga kan grovt delas in i tre huvudtyper, men gränsfall förekommer och de olika typerna kan dessutom förekomma i samma objekt. 1) Områden med naturvärden knutna till intern dynamik. 2) Områden med naturvärden knutna till barrskogar med tydlig brandhistorik, vilka oftast är talldominerade. 3) Områden med stort lövinslag t.ex. äldre triviallövskog eller lövbrännor.

En del specifika naturvärden måste man ta speciell hänsyn till, oavsett undergrupp och skötseltyp. Områden med naturskogs-/urskogskaraktär behandlas därför under grupp 1, men kan i vissa fall ha värden beroende av brand som motiverar naturvårdsbränning. Andra värden som bör beaktas kan vara tjäderlekplatser, boträd, gamla grova träd av tall, vattenmiljöer etc.

1) Områden med naturvärden knutna till intern dynamik (Dessa områden förekommer i alla grupper av naturliga gamla skogar.) Områden i denna kategori lämnas till fri utveckling. Det kan vara: Brandrefugiala miljöer, t.ex. fuktigare gran-skogar och sumpskogar. Andra områden där naturvärdena främst är knutna till gran, områden med naturskogs-/urskogskaraktär och/eller där värdena främst ligger i orördhet och naturlig succession.

2) Områden med naturvärden knutna till barrskogar med tydlig brandhistorik (Här kan områden med naturlig gammal tallskog, blandskog eller brandfält ingå). I taiga är brand en naturlig störning, varför naturvårdsbränning ofta är en viktig del av förvaltningen av dem. Detta kräver bedömningar av brandhistorik, markfuktighet, topografi och beståndsstrukturer m.m. Naturvårdsbränningar bör främst riktas till objekt som ligger i särskilt viktiga trakter med påtaglig brandkontinuitet. Regionala bränningsplaner underlättar därför detta urval. 5-20 % av de utvalda objekten bör brännas varje tioårsperiod.

3) Områden med stort lövinslag som kräver skötsel (Här kan naturlig gammal trivi-
allövskog och lövbrännor ingå.)

Naturvårdsbränning i närheten av gamla lövbrännor kan vara lämpligt för att gynna lövföryngring och bevara en lövträdiskontinuitet och brandhistorik i objektet och/eller trakten. Bränningar bör främst riktas till objekt som ligger i särskilt viktiga trakter med påtaglig brandkontinuitet. Regionala bränningsplaner underlättar därför detta urval.

Med dagens höga klövviltstammar kan vissa områden behöva stänglas in för att förhindra viltbete och möjliggöra etablering av lövträdsuccessioner.

I områden som påverkats av dikning, bör åtgärder för att återställa hydrologin prioriteras högt. Miljöer som är starkt påverkade av dikning klassas normalt inte som västlig taiga.

Bete kan tillåtas i miljöer med taiga, och kan ha en gynnsam effekt bland annat i kalkbarrskogar och torra tallskogar, men de taigaliknande skogsmiljöer som har tydligt betesberoende värden bör klassas som trädklädda betesmarker, 9070. I kalkbarrskogar är bete ofta gynnsamt.

Kompletterande åtgärder

I skogar som förs till kategori 2 kan reducering av gran på mekanisk väg, i första hand genom ringbarkning, behövas där tall bör gynnas. Detta gäller i vissa enskilda fall, när naturvärdena är starkt knutna till (grov solbelyst) tall, men där bränning är svår genomförbart av praktiska skäl eller där en bränning skulle riskera att döda gamla träd med höga naturvärden.

I skogar som förs till kategori 3 kan reducering av gran, i första hand genom ringbarkning, behövas för att på mekanisk väg minska granmängden där lövträd som asp, sälg och rönn bör gynnas. Detta gäller när naturvärdena främst är knutna till dessa trädslag, och där åtgärden är nödvändig eller väsentligt bidrar till bevarande av skyddsvärda arter eller kontinuitet av lövskogar i ett landskapsavsnitt, men där bränning inte är ett tillämpligt alternativ. Åtgärden kan även bli aktuell i områden där en bränning skulle riskera att döda gamla träd med höga naturvärden, som hotas av konkurrens från yngre gran.

I södra Sverige förekommer områden som kan föras till västlig taiga, men ändå har viktiga naturvärden knutna till inslag av ek eller andra trädslag som gynnats av tidigare hävd eller nyttjande av markerna. Det kan vara motiverat att göra begränsade insatser för att hindra att grova äldre ekar dör av konkurrens från kringväxande träd. Marker som har behov av annat än enstaka och tillfälliga sådana ingrepp kring enskilda träd bör inte klassas som västlig taiga.

Död ved kan skapas genom till exempel ringbarkning i samband med åtgärder för att främja andra naturvärden, se 2 och 3 ovan. Död ved är annars inte prioriterat att skapa inom mark som kan klassas som västlig taiga. I områden där det inte är lämpligt att skapa död ved, men där hotade arter utgör skäl för att öka mängden död ved, kan tillförsel av död ved från andra områden vara ett alternativ.

Hotbild

- Exploatering.
- Avverkning, röjning, gallring utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markbehandling, dikning, plantering och användandet av främmande trädslag.
- Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras. Detta gäller större markskador.
- Fragmentering. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet. På landskapsnivå utgör fragmentering ett betydande hot genom att partier med äldre skog förekommer allt mer isolerat, och genom att sammanhängande områden med kontinuitetsskogar splittras upp genom avverkningar.
- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har till exempel vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.

- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska krafter är översvämning, vind och angrepp av insekter och svamp.
- Systempåverkande arter, till exempel klövvilt som i betydande delar av Norrland har påverkat förekomst av asp, rönn, sälj negativt. Andra hot är invasiva främmande arter som har potential att skada den naturliga floran och faunan.

Bevarandeåtgärder

- Områdesskydd. Miljöer med taiga förutsätter normalt att skogen skyddas långsiktigt, eftersom skogsbruk inte är förenligt med bevarande av naturtypen i gynnsamt tillstånd. Det formella skyddet kan genomföras genom bildande av naturreservat, biotopskyddsområden eller nationalparker, eller genom naturvårdsavtal. Det hittills genomförda arbetet med formellt skydd av skog är den enskilt viktigaste bevarandeåtgärden som genomförts för naturtypen, och fortsatt arbete med skydd förväntas fortsätta vara den viktigaste bevarandeåtgärden så länge de oskyddade områdena hotas av avverkning eller annan exploatering.
- Frivilliga avsättningar. Skydd av skogsmiljöer genom frivilliga avsättningar är ett komplement till det formella skyddet.
- Förvaltning av skyddade områden. Kan bland annat ombesörja viktiga åtgärder som naturvårdsbränning eller återställande av hydrologi.
- Regionala planer för naturvårdsbränningar bör skapas för att upprätthålla brandens dynamiska roll i landskapet. Detta kan till viss del också åstadkommas genom avsättning av naturligt uppkomna bränder.
- Aktiva naturvårdande åtgärder, såsom igenläggning av diken, bekämpning av icke önskvärda trädslag, bekämpning av klövvilt med mera kan i vissa fall vara befogade för att öka kvaliteten i områdena.
- Genomförandet av Åtgärdsprogram för: Kalkbarrskog, Brandinsekter i boreal skog, Björklevande vedskalbaggar i Norrland, Skalbaggar på gammal asp, Hotade arter på asp i norrland, Steklar i sandtallskog, Brandgynnad flora, Vitryggig hackspett, Svartoxe, Skalbaggar på nyligen död tall, Skalbaggar på äldre död tallved med flera.
- Information till markägare och andra berörda aktörer.

Regelverk

Länk: Gemensam text (regelverk)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/arter/artergemensam.pdf#16

- Naturtypen ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 1 och är en prioriterad naturtyp där.
- Regelverk som är särskilt viktigt för naturtypen är områdesskyddslagstiftningen i miljöbalkens 7:e kapitel, samt i förordningen om områdesskydd. Skogsbrukets regelverk och regelverket knutet till markavvattning är också av stor betydelse.

Bevarandemål, målindikatorer och uppföljning

Länk: Gemensam text (bevarandemål och uppföljning)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf#19

På Naturvårdsverkets hemsida om uppföljning i skyddade områden, finns en rapport (6379:2010) om uppföljning i skyddade områden. Den beskriver arbetet med formulering av mål och användande av målindikatorer för att följa upp målen. Rapporten beskriver det generella arbetet, och uppföljningen i detalj beskrivs i manualer för uppföljning av olika naturtyper. Det finns även manualer för uppföljning av olika naturtypsgrupper. Där finns information om arbetsmetoder, och exempel på olika målindikatorer.

Litteratur och kontaktuppgifter

Länk: Gemensam text (litteratur och kontaktuppgifter)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/natur/naturgemensam.pdf#17

Naturtyps- och ekosystemvis litteratur

Denna litteraturlista omfattar bara ett litet urval av texter som berör naturtypen.

von Euler, F. (2003). Övervakning av biologisk mångfald i skogen. Skogsstyrelsen. Rapport 1-2003.

Kuris, M. & Ruskule, A. (2006). Favourable conservation status of boreal forests: monitoring, assessment, management. Baltic Environmental Forum. Tallinn.

Nilsson, M. & Jönsson, C. (2003). Kartering av skyddade områden. Skogstyper i naturreservat och nationalparker. Naturvårdsverket. Rapport 5282.

Rudqvist, L. (red.) (2000). Den spännande sumpskogen – Om Sveriges sumpskogar och dess själ. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Snäll, T. & Kellner, O. (2003). Utvärdering av metod för övervakning av skogsbiotoper. Metoden ”Extensiv övervakning av skogsbiotopers innehåll” ur Naturvårdsverkets Handbok för miljöövervakning. Länsstyrelserna i Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län. Rapport 2003:15, 2003:27, 2003:21 (i respektive länsstyrelses rapportserie).

Wennberg, S. & Höjer, O. (2005). Frekvensanalys av Skyddsvärd natur (FaSN). Förekomst av värdekärnor i skogsmark. Naturvårdsverket. Rapport 5466.

Kontaktuppgifter

Håkan Berglund
hakan.berglund@slu.se

ArtDatabanken
Bäcklösavägen 10
Box 7007
750 07 Uppsala